

Za nami IV międzynarodowa konferencja „Miasta Historyczne 3.0”

2025-04-18

W dniach 10-11 kwietnia 2025 roku, w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie, odbyła się czwarta edycja międzynarodowej konferencji „Miasta Historyczne 3.0” - wydarzenia, które od lat gromadzi przedstawicieli miast o bogatym dziedzictwie kulturowym, naukowców, ekspertów oraz praktyków zarządzania turystyką i przestrzenią miejską.

Tegoroczna odsłona, odbywająca się pod hasłem „Turystyka w zrównoważonej transformacji miast: w poszukiwaniu realnego balansu”, koncentrowała się na kluczowych wyzwaniach, jakie stawia przed miastami współczesny świat – od zmian klimatycznych i technologicznych po transformacje społeczne i geopolityczne.

Konferencja, zainicjowana przez Miasto Kraków w 2018 roku, zyskała rangę ważnej międzynarodowej platformy dialogu i wymiany dobrych praktyk. W gronie partnerów projektu znalazły się m.in. Braga, Budapeszt, Edynburg, Tbilisi, Antalya, a także polskie miasta: Gdańsk, Poznań, Wrocław, Lublin i Zamość. Wspólnym celem uczestników pozostaje niezmiennie poszukiwanie rozwiązań, które pozwolą pogodzić rozwój turystyki z potrzebą ochrony dziedzictwa i poprawy jakości życia mieszkańców.

Współczesne wyzwania w centrum debaty

Podczas oficjalnego otwarcia konferencji głos zabrał Stanisław Mazur, Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa, który w swoim przemówieniu wskazał na aktualność i wagę tematyki tegorocznej edycji.

- Cieszę się, że to właśnie w Krakowie, w tym miejscu, które darzę wielkim sentymentem, możemy rozmawiać o miastach historycznych - ich przyszłości, o tym, jak budować dobre i mądre sposoby dbania o to, żeby zyskiwały i rosły, i jak pogodzić to, co pozornie wydaje się trudne: rosnący ruch turystyczny, rosnące zainteresowanie przyjazdami do miast historycznych, a zarazem ochrona tej tkanki historycznej i zapewnienie jakości życia tym, którzy na co dzień tutaj mieszkają - podkreślił w swoim wystąpieniu.

Foto. Ela Marchewka

Prezydent Mazur przypomniał również, że impuls do stworzenia projektu Miasta Historyczne 3.0 wynikał z potrzeby stworzenia forum, w którym samorządy, naukowcy i praktycy mogliby wspólnie wymieniać się doświadczeniami w zakresie zarządzania dziedzictwem i przestrzenią miejską.

- Dotychczasowe edycje przyniosły wiele cennych dyskusji - m.in. na temat napięć pomiędzy interesami mieszkańców a potrzebami turystów, oraz prób poszukiwania kompromisów w tym zakresie. Dziś te napięcia są jeszcze silniejsze - dlatego tak ważne jest, aby nasze rozmowy koncentrowały się na realnych, systemowych rozwiązaniach - powiedział. Wyraził także nadzieję, na to, że kolejne miasta przyłączy się do projektu.

Następnie swoją prezentację wygłosił dr hab. Piotr Zmyślony, który odpowiadał za merytoryczną koncepcję konferencji. Wprowadził uczestników w temat konferencji, opisując szczegółowo

czego dotyczyć będą poszczególne bloki tematyczne. Przypomniał, że poprzednie edycje koncentrowały się na poszukiwaniu, jednak zawsze w centrum tych poszukiwań była turystyka. - *W tym roku, także w związku ze zmianami zachodzącymi na świecie, zmienimy trochę optykę – dalej poszukujemy realnego balansu, ale chcemy, aby turystyka wpisała się w to, co aktualnie dzieje się w miastach. Kluczem jest nieuleganie presji koncepcji, które dobrze wyglądają na papierze, ale dyskusowanie o tym, jaki realny balans w ramach tych koncepcji można osiągnąć. Mamy do czynienia z kroczącą rewolucją w miastach, która jest procesem wielowymiarowym. Nie chodzi tylko o to, jak miasto działa, ale komu służy, i w jaki sposób współistnieje ze swoimi ekosystemami. Turystryka jest dziedziną, która ma wkomponować się w strategię miast i jeżeli będzie mądrze zarządzana, może stać się sprzymierzeńcem w transformacji miast* – powiedział.

Cztery panele, wiele perspektyw

Miasto historyczne to jego mieszkańcy – budujący przez wieki jego dziedzictwo, kulturę i tożsamość. Miasto to przede wszystkim miejsce do życia – zgodnie z mottem *Polityki zrównoważonej turystyki Krakowa*: „Mam szczęście mieszkać tam, dokąd inni mogą przyjechać tylko na chwilę”. Obecnie miasta historyczne przechodzą zrównoważoną transformację, która wymaga zmiany paradygmatu w planowaniu rozwoju turystyki. Nie jest już ona celem samym w sobie. Powinna być programowana tak, by towarzyszyć innym procesom, uzupełniać je, wpisywać się w nie – a na pewno im nie szkodzić.

Dr hab. Piotr Zmyślony, opiekun merytoryczny koncepcji podkreślił, że w tym kontekście Miasta Historyczne 3.0 – skupione dotąd na wspieraniu wartości turysty jako konsumenta – powinny ewoluować w stronę koncepcji 4.0, koncentrującej się na turystyce jako narzędziu zrównoważonej transformacji miasta: na rzecz dobrostanu, wysokiej jakości życia mieszkańców i odporności środowiskowej miejskiego ekosystemu. Program konferencji obejmował cztery główne panele tematyczne, które otworzyły szerokie pole do refleksji nad najważniejszymi procesami wpływającymi na kształt współczesnych miast historycznych. Oprócz analizy turysty odwiedzającego miasta historyczne, w panelach poruszono najważniejsze współczesne wyzwania rozwoju miast historycznych: wzmacnianie potencjału przyrodniczego w kontekście dziedzictwa kulturowego, zrównoważony rozwój życia nocnego oraz tworzenie nowych przestrzeni kreatywnych. Te zagadnienia silnie się przenikają – co widoczne jest choćby na przykładzie rewitalizowanej dzielnicy Wesoła w Krakowie – a przez wszystkie z nich przenika także turystyka. Mamy nadzieję, że odgrywa w nich rolę coraz mniej negatywną, przynosząc pozytywne skutki jej odpowiedzialnego rozwoju.

Lokalność ma znaczenie

Pierwsze dyskusje podczas wydarzenia pojawiły się w trakcie panelu I, który nosił tytuł „Gen Tour – kim są turyści odwiedzający miasta historyczne?” i w całości był poświęcony turystyce rozwijającej się w miastach o bogatym dziedzictwie. Moderatorem panelu był dr Bartłomiej Walas, specjalista w zakresie polityki turystycznej i marketingu turystycznego. Uczestnicy debaty analizowali zmieniające się oczekiwania i zachowania turystów, zwłaszcza najmłodszych pokoleń. Zastanawiano się nad tym, w jaki sposób miasta mogą tworzyć oferty odpowiadające na potrzeby generacji Z – nastawionej na autentyczność, zrównoważony rozwój i współtworzenie przestrzeni. Dużo uwagi poświęcono lokalności, która stanowi o wyjątkowości danej destinacji.

W trakcie pierwszej dyskusji wyłonił się wniosek, że: mimo rosnącej ilości i jakości danych, miasta historyczne wciąż dysponują ograniczoną wiedzą o odwiedzających. Pogłębione badania powinny obejmować ich profile behawioralne, uwzględniające złożone motywacje, oczekiwania oraz sposoby doświadczania i poruszania się po mieście. Tylko w ten sposób możliwe będzie skuteczne prowadzenie dywersyfikacji ruchu turystycznego. Taka wiedza powinna być dostępna dla wszystkich lokalnych przedsiębiorców, będąc użytecznym narzędziem komercjalizacji oferty miasta.

Foto. Ela Marchewka

Nie istnieje jeden model odbiorcy oferty turystycznej miast historycznych – każdy odwiedzający dostrzega w nich coś innego. Tymczasem komunikacja oparta na eksponowaniu głównych atrakcji i zabytków prowadzi do ujednolicenia zachowań. Efektem jest przekształcanie miasta w lunapark lub żywy skansen. Miasta historyczne muszą nauczyć się patrzeć na siebie oczami odwiedzających – komunikując lokalne, unikalne doświadczenia i mówiąc językiem emocji. Szczególne znaczenie mają lokalni przedsiębiorcy, wywodzący się ze sfery kultury, zdolni zaoferować spersonalizowane formy doświadczania miasta – takie, w których zainteresowania turystów spotykają się ze specyfiką kulturową danego miejsca.

W komunikacji rośnie rola autentycznych świadectw i relacji osób, które już odwiedziły miasto – przekazywanych przede wszystkim za pośrednictwem mediów społecznościowych, a doświadczeniami przecież chcemy się dzielić. Ponadto turystę trzeba angażować, oferować mu zrozumienie miasta, zamiast zwykłego zwiedzania. Klasyczne kampanie miejskie muszą ewoluować w tym kierunku. Trudność polega na tym, aby tak zbudować doświadczenie, żeby miało wysoki standard, ale było wciąż autentyczne i oddziaływało na turystę, budowało wspomnienie. Pobyt turysty w danym mieście jest dłuższy i jest on skłonny wydać więcej pieniędzy, gdy poczuje autentyczność tego miejsca i doświadczy jego lokalności. Potwierdza to badanie uczestników dużego wydarzenia Milan Fashion Week, porównane z badaniem uczestników małego festiwalu kulinarnego. Okazało się, że większe wydatki w przeliczeniu na turystę miało to mniejsze wydarzenie, o charakterze lokalnym. Rozmawiano także o danych turystycznych oraz o tym, że klasyczna segmentacja turysty nie jest już możliwa. Dzisiejszych odwiedzających można dzielić na czynniki i wartości, wokół których się oni gromadzą, np. wyjazd rodzinny, wydarzenie sportowe.

Case study: Wilno

Następnie uczestnicy mogli zapoznać się ze studium przypadku Wilna, które przedstawił Anton Nikitin, Dyrektor ds. Zrównoważonego Rozwoju Miasta Wilno. Wilno zostało ogłoszone Zieloną Stolicą Europy 2025 roku dzięki swoim działaniom na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Miasto inwestuje w zieloną infrastrukturę, zwiększa liczbę terenów zielonych i promuje transport publiczny oraz rowerowy. Władze stawiają na nowoczesne rozwiązania ekologiczne, takie jak odnawialne źródła energii i efektywne gospodarowanie odpadami. Dużą wagę przykładają też do edukacji ekologicznej mieszkańców. Dzięki tym działaniom Wilno skutecznie poprawia jakość życia i staje się wzorem dla innych miast europejskich.

Przyroda a turystyka

Drugi z czterech paneli dotyczył aspektów środowiskowych, stąd został zatytułowany „Dziedzictwo przyrodnicze a turystyka w miastach historycznych – w poszukiwaniu synergii”. Moderacji podjęła się dr hab. Marta Derek, specjalizująca się w badaniach turystyki miejskiej, miejskiej gastronomii i zagospodarowania turystycznego. W tej części konferencji poruszano kwestie integracji potrzeby ochrony przyrody z zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

Foto. Ela Marchewka

Dyskutowano o tym, jak miasta mogą budować ofertę turystyki eko-kulturowej, która jednocześnie służy rekreacji i edukacji, a także unika nadmiernej komercjalizacji zasobów przyrodniczych. Omówiono najnowsze trendy w projektowaniu przyrody w miastach – wiemy, że nastąpił powrót do projektowania naturalistycznego, z poszanowaniem już istniejącej tkanki, zarówno flory, jak i fauny. Warto dostrzegać możliwości jakie natura daje miastu i tylko czasem jej pomóc. Nie ma różnicy w tym, czy przestrzeń zielona jest projektowana dla turystów czy dla mieszkańców, jest to nierozdzielna część miasta.

Choć miasta historyczne przyciągają bogactwem kulturowym i wielowątkowością, mogą być także męczące – zarówno dla mieszkańców, jak i turystów – z powodu zwartej, ciasnej zabudowy. Zielono-kulturowe przestrzenie podnoszą atrakcyjność i jakość doświadczenia turystycznego. Połączenie dziedzictwa kulturowego z terenami zielonymi oferuje bardziej zrównoważone, komfortowe i estetyczne doświadczenie miasta. Zielone otoczenie zabytków sprzyja kontemplacji, odpoczynkowi i autentycznemu przeżywaniu miejsca – co staje się coraz ważniejsze dla tzw. slow tourists i podróżnych poszukujących głębszych wartości.

Ekologiczne przestrzenie w otoczeniu obiektów historycznych wspierają edukację i świadomość turystyczną. Obszary łączące naturę i dziedzictwo mogą być platformą do edukowania turystów na temat lokalnej historii, bioróżnorodności i zrównoważonego rozwoju. Takie miejsca sprzyjają interpretacji dziedzictwa i ekologii w sposób angażujący i dostępny, wspierając świadome postawy odwiedzających i kształtując odpowiedzialnych podróżnych.

Zrównoważone przestrzenie miejskie wzmacniają lokalną gospodarkę turystyczną. Integracja zieleni z zabytkami przyciąga turystów przez cały rok, sprzyja dywersyfikacji oferty (np. spacerów przyrodniczo-kulturowe, ekoturystyka miejska) i wspiera lokalnych przedsiębiorców, działających poza głównymi osiami turystycznymi. Dzięki temu możliwe jest bardziej równomierne rozłożenie ruchu turystycznego i jego korzyści w skali całego miasta.

Foto. Ela Marchewka

Pierwszy dzień wydarzenia zakończył się uroczystą kolacją w Pałacu Wielopolskich, po której uczestnicy udali się na spacer studyjny z Nocnym Burmistrzem Krakowa, Jackiem Jordanem. Trasa rozpoczęła się przed Magistratem, skąd, podążając Traktem Królewskim i podziwiając Wawel i inne zabytki, grupa dotarła na Kazimierz. Podczas spaceru Burmistrz opowiadał o historii miasta oraz jego nocnym życiu, co stało się wstępem do dyskusji zaplanowanej na drugi dzień konferencji.

Gospodarka nocy w miastach historycznych

Drugi dzień konferencji rozpoczął się wykładem dr Andreiny Seijas, wenezuelskiej badaczki i konsultantki międzynarodowej w dziedzinie rozwoju miast i polityki miejskiej w Ameryce Łacińskiej, Australii, Europie i Stanach Zjednoczonych. Tematem wystąpienia była zrównoważona gospodarka nocna miast. Prelegentka podkreśliła, że nocne życie w miastach nie ogranicza się jedynie do imprezowania lub snu – obejmuje różne aktywności społeczne i ekonomiczne, które powinny być zarządzane z uwzględnieniem aspektów społecznych, środowiskowych i ekonomicznych. Ponadto zaznaczyła, że życie nocne w mieście nie dotyczy wyłącznie turystów, ale w równym stopniu mieszkańców. Seijas wskazała, że dobrze zaplanowana gospodarka nocna może wspierać turystykę, tworzyć miejsca pracy i sprzyjać lokalnej kulturze, ale powinna być zdecentralizowana i inkluzywna. Przedstawiła przykłady z Paryża i Barcelony, gdzie działania nocne uwzględniają lokalną społeczność i środowisko naturalne. Zwróciła też uwagę na zmiany klimatyczne jako czynnik wpływający na wzrost aktywności nocnej oraz na potrzebę nowego podejścia do planowania miast po zmroku, m.in. poprzez powoływanie „nocnych burmistrzów”.

Case study: Berlin

Następnie uczestnicy mogli zapoznać się ze studium przypadku Berlina, przedstawione przez Emiko Gejic – socjolożkę, aktywistkę i członkinię zarządu Berlin Club Commission. Emiko przedstawiła uczestnikom konferencji, jak ważną rolę odgrywa kultura klubowa w tym mieście. Po upadku Muru Berlińskiego, liczne opuszczone przestrzenie stały się miejscem rozwoju sceny klubowej, która dziś jest nie tylko symbolem tożsamości Berlina, ale także istotnym czynnikiem gospodarczym i turystycznym. Berlin Club Commission działa od 2001 roku, wspierając tę scenę m.in. poprzez lobbing polityczny, organizację wydarzeń, działania badawcze i edukacyjne.

Jednym z kluczowych projektów jest fundusz na izolację akustyczną klubów, finansowany przez Senat Berlina, który ma przeciwdziałać skargom mieszkańców na hałas. Organizacja prowadzi też Akademię Świadomości – program przeciwdziałania dyskryminacji i wspierania zdrowia psychicznego pracowników branży nocnej. Interesującą dla uczestników była także inicjatywa „Free Open Air”, wspierająca organizację wydarzeń plenerowych z poszanowaniem sąsiedztwa i środowiska. Trzeba dodać, że w 2023 roku stworzono pierwszą w Berlinie strategię gospodarki nocnej, która zawiera rekomendacje dla bardziej zrównoważonego, bezpiecznego i otwartego na różnorodność życia nocnego w mieście.

Trzeci panel kontynuował zagadnienie życia nocnego i nosił tytuł „W kierunku zrównoważonej gospodarki nocnej”. Ponownie na scenę zaproszony został dr hab. Piotr Zmyślony, który moderował dyskusję. Wskazał, że zrównoważona gospodarka nocna powinna ograniczać uciążliwe formy rozrywki, wzmacniać pozycję lokalnych artystów oraz wspierać równościowe i bezpieczne podejście. Odpowiedzialna nocna gospodarka w miastach historycznych musi godzić potrzeby kulturowej ekspresji z troską o przestrzeń i społeczność. Chodzi o wspieranie inkluzywnego ekosystemu nocnego – uwzględniającego równość płci, bezpieczeństwo, dostępność i prawa pracowników nocnych – zgodnie z ideą miasta 15-minutowego, także po zmroku.

Foto. Ela Marchewka

Turystyka nocna powinna być odpowiednio kształtowana, a nie tylko konsumowana. Miasta

historyczne powinny kreować nocne doświadczenia zgodne ze swoją tożsamością – wspierając inicjatywy, takie jak spacer tematyczny, nocne zwiedzanie nabrzeży, wspieranie barów bezalkoholowych czy miejskie obserwacje nieba. Noc traktowana jako zasób kulturowy, a nie wyłącznie czas konsumpcji, pozwala budować głębsze relacje turysty z miastem.

Zrównoważone strategie nocne muszą chronić zarówno prawo do snu, jak i prawo do kultury. Zrównoważona turystyka nocna wymaga mechanizmów, które minimalizują konflikty między życiem nocnym a komfortem mieszkańców – np. mediatorów, agentów zmiany czy rozproszonego programowania kulturalnego. Potrzebna jest polityka równoważąca prawa wszystkich użytkowników miasta po zmroku. Trzeba znaleźć „srebrny środek”, który w rozumieniu Jacka Jordana – Nocnego Burmistrza Krakowa – polega na tym, że nie wszyscy będą zadowoleni, ale też nie będą mieli za dużych pretensji.

W debacie podkreślano, że noc to nie tylko czas rozrywki, ale także przestrzeń pracy, odpoczynku, kreatywności i budowania relacji. Rozmawiano o tym, kto ma prawo do miasta nocą i jak zapewnić inkluzywność oraz bezpieczeństwo – szczególnie w kontekście osób młodych, mniejszości czy pracowników zmianowych. Podczas panelu wybrzmiały także pierwsze wnioski z najnowszych badań nad gospodarką nocy w Krakowie, z których wynika, że większość wykroczeń w porze nocnej popełniają turyści z Polski – dlatego nie można ulegać stereotypom, przypisującym zagranicznym turystom winę za nocne uciążliwości. Nie unikniemy miasta 24-godzinnego, co aktualnie ma już miejsce, ale bez myślenia strategicznego staje się przestrzenią nieplanowaną i bezobsługową.

Zwrócono uwagę na brak systemowego podejścia do polityk nocnych – potrzebę koordynacji międzysektorowej, dialogu między samorządami, mieszkańcami i biznesem oraz uwzględniania perspektywy lokalnych społeczności. Wskazano też na pozytywne przykłady zagraniczne, takie jak funkcja nocnego burmistrza, które mogą inspirować do działań w polskim kontekście.

Deбата unaoczniła, że gospodarka nocy to nie tylko wyzwanie infrastrukturalne czy regulacyjne, ale też kwestia prawa do miasta i jakości życia. Wymaga ona odważnej, długofalowej wizji – opartej na partycypacji, zaufaniu i realnym rozpoznaniu potrzeb różnych użytkowników nocnej przestrzeni miejskiej.

Case study: Tallinn

W swoim wystąpieniu Trīn Tyrs Ojari – historyczka architektury i specjalistka ds. dziedzictwa kulturowego – przedstawiła transformację przemysłowej dzielnicy Telliskivi w Tallinnie. Obszar ten, położony tuż obok średniowiecznego centrum wpisanego na listę UNESCO, przekształcił się w ostatnich 15 latach w tętniące życiem centrum kultury, kreatywności i przedsiębiorczości.

Telliskivi to dawny kompleks kolejowy i cegielnia, dziś chroniony jako zabytek. Zamiast burzyć stare zabudowania, zachowano ich historyczny charakter, tworząc przestrzeń, w której współistnieją nowe funkcje i szacunek dla dziedzictwa. Kluczową rolę odegrało tu oddolne podejście „learning by doing” – stopniowy rozwój oparty na testowaniu różnych funkcji i otwartości na potrzeby lokalnej społeczności.

Obszar nie posiada funkcji mieszkalnej, co pozwala swobodniej organizować wydarzenia kulturalne i nocne bez konfliktów z mieszkańcami. Znajdują się tu m.in. galerie, teatr, skatepark, muzeum fotografii (Fotografiska), restauracje i przestrzenie dla mikrofirm. Co ważne, ok. 20% najemców to podmioty z sektora kreatywnego, a czynsze utrzymywane są na przystępnym poziomie dzięki równowadze między działalnością komercyjną i kulturalną.

Twórcy Telliskivi podkreślają znaczenie lokalności i autentyczności – jeśli miejsce przyciąga mieszkańców, przyciągnie też turystów. Estetyka „shabby chic”, instagramowa atrakcyjność i brak nadmiernego planowania tworzą atmosferę „samorodnego” miejsca. Warto podkreślić, że dzielnica nie jest wyspą – sąsiaduje z mieszkaniową Kalamają i dobrze wpisuje się w miejską tkankę dzięki inwestycjom publicznym w infrastrukturę pieszo-rowerową.

Prezentacja zakończyła się refleksją, że przestrzeń nie jest po prostu fizycznym kontenerem, ale społecznie konstruowanym zjawiskiem – współtworzonym przez relacje, narracje i obecność w mediach społecznościowych. W tym kontekście Telliskivi może być postrzegane zarówno jako model rewitalizacji opartej na wartościach, jak i swego rodzaju tematyczny park miejski – świadomie kreowana przestrzeń, w której życie nocne znajduje swoją harmonijną niszę.

Placemaking - proces kreowania przestrzeni wspólnie

Tematem panelu IV był „Zrównoważony miejski place-making i twórcze interwencje”, a debatę moderował Łukasz Harat - twórca kultury miejskiej, socjurbanista i twórca internetowy. Ostatni panel był okazją do zaprezentowania przykładów działań rewitalizujących przestrzenie miejskie – od mikrointerwencji po projekty partycypacyjne. Podkreślano rolę mieszkańców w procesie współtworzenia miasta i wpływ takich działań na jego atrakcyjność turystyczną.

Foto. Ela Marchewka

Rozważano definicję placemakingu, wspólnego kreowania przestrzeni. Nowe przestrzenie placemakingowe oferują turystom kulturowym głębsze, znaczące doświadczenia zakorzenione w lokalnym kontekście. Turyści kulturowi coraz częściej poszukują autentyczności, relacji i sensu – nie tylko zabytków, ale też żywej kultury i codzienności miasta. Oddolnie tworzone centra kultury, przekształcone podwórka, zrewitalizowane targowiska czy artystyczne interwencje

w tkance historycznej, dają możliwość wejścia w kontakt z aktualnym życiem miasta, jego mieszkańcami i lokalnymi narracjami. Jeśli są dobrze zaprojektowane i zakomunikowane, mogą pełnić rolę „bram” do współczesnej tożsamości miasta – dostępnych, nieinwazyjnych i opartych na wzajemnym szacunku.

Zrównoważony placemaking wymaga współpracy mieszkańców, artystów i odwiedzających – w duchu równorzędności, nie hierarchii. Aby wiedzieć, czego ludzie chcą w danej przestrzeni, należy ich pytać, muszą oni mieć przestrzeń do wypowiedzenia się. Przestrzenie kreatywne nie powinny być ani elitarnymi enklawami, ani masowymi atrakcjami. We wnioskach z dyskusji wybrzmiała teza, że kluczem do sukcesu jest transparentność procesu, jasna wizja i współodpowiedzialność – niezależnie od tego, czy inicjatywa pochodzi z oddolnych działań, czy z instytucji publicznych.

Tworzenie kreatywnych przestrzeni w miastach historycznych to nie tylko kwestia designu, lecz przede wszystkim budowanie nowej, lokalnej tożsamości wokół miejsc dotychczas zaniedbanych lub niedocenianych. Turystyka może odegrać w tym procesie ważną rolę – przyciągając uwagę, inwestycje i energię – ale tylko wtedy, gdy nie dominuje nad potrzebami mieszkańców i twórców. Nadmierna eksploatacja turystyczna może spłaszczyć znaczenie tych miejsc, a nawet wypchnąć z przestrzeni społeczności, które je stworzyły.

Nowe miejsca w miastach historycznych muszą być chronione nie tylko przed zapomnieniem, ale i przed nadmiernym sukcesem. Artystyczne interwencje i rewitalizacje często zaczynają się od potrzeby zmiany, ale zbyt często kończą się gentryfikacją lub komercjalizacją. Skuteczna polityka placemakingu musi przewidywać te procesy i tworzyć mechanizmy ochrony – takie jak regulacje zjawiska wynajmu krótkoterminowego, wsparcie dla lokalnych twórców i mieszkańców czy zrównoważone modele promocji. Pojawił się także wniosek, że przestrzeń kreatywna, jeśli ma być trwała, musi być zakorzeniona – a nie wyeksportowana. To ponowne nawiązanie do lokalności, która wybrzmiała w pierwszym panelu, pozwoliło zamknąć konferencję.

Turystyka jako narzędzie transformacji: refleksje i wnioski z konferencji

Czwarta edycja konferencji „Miasta Historyczne 3.0” potwierdziła, jak wielowymiarowa i złożona jest kwestia transformacji miast historycznych w obliczu współczesnych wyzwań. Wspólna refleksja nad rolą turystyki w kształtowaniu miejskich ekosystemów, lokalnych tożsamości i jakości życia mieszkańców pokazuje, że niezbędna jest zmiana podejścia – od zarządzania turystyką jako odrębnym sektorem, ku myśleniu o niej jako integralnym narzędziu wspierającym zrównoważony rozwój.

Konferencja potwierdziła także, że Kraków nie tylko konsekwentnie realizuje swoją wizję miasta łączącego dziedzictwo z nowoczesnością, ale także aktywnie angażuje się w tworzenie międzynarodowej sieci współpracy wokół wspólnych wartości. Doświadczenia zebrane podczas wydarzenia stanowią istotny wkład w dalsze prace nad politykami miejskimi w zakresie turystyki, dziedzictwa, partycypacji, klimatu i gospodarki nocy.

Ponadto wydarzenie dowiodło, że międzynarodowa współpraca i wymiana doświadczeń stanowią klucz do wypracowania skutecznych, skalowalnych rozwiązań. Miasta, które dzielą podobne wyzwania, mogą i powinny wspólnie poszukiwać odpowiedzi – ucząc się od siebie nawzajem, testując nowe podejścia i adaptując je do własnego kontekstu.

Uczestnicy zgodzili się, że przyszłość miast historycznych to przyszłość oparta na delikatnej równowadze: między ochroną a dostępnością, lokalnością a globalnością, tradycją a innowacją. Turystyka – odpowiedzialna, osadzona w lokalnym kontekście i wpisana w miejskie strategie rozwoju – może stać się sprzymierzeńcem w tej transformacji. Tegoroczna edycja „Miast Historycznych 3.0” to kolejny krok w stronę takiego właśnie myślenia – i inspiracja do dalszych działań w kierunku modelu miasta odpornego, otwartego i inkluzywnego. Wnioski płynące z paneli i debat wyraźnie wskazują na konieczność pogłębiania wiedzy o zachowaniach i motywacjach turystów, tworzenia polityk publicznych opartych na danych, a także rozwijania strategii, które wspierają lokalność, różnorodność kulturową i przyrodniczą oraz innowacyjne formy aktywności – zarówno dziennej, jak i nocnej.

**Magiczny
Kraków**

Foto. Piotr Wojnarowski

Konferencję uroczyście zamknął Aleksander Miszański, Prezydent Miasta Krakowa. Podziękował prelegentom i uczestnikom za udział w wydarzeniu i zachęcił do dołączenia do projektu Miasta Historyczne 3.0. *-Turyści są dla mieszkańców, a miasta historyczne są miastami historycznymi, ponieważ tworzyli je mieszkańcy. Chodzi o to, by i turyści i mieszkańcy byli w równowadze -* powiedział. Wręczył także list gratulacyjny dr. Bartłomiejowi Walasowi, inicjatorowi koncepcji projektu Miasta Historyczne 3.0.

Co przed nami?

Za dwa lata wracamy z 5. edycją konferencji - kontynuując rozmowę o tym, jak turystyka może pomóc kształtować bardziej zrównoważone, integracyjne i tętniące życiem miasta! Nieco szybciej będziemy mieć okazję spotkać się podczas innych inicjatyw, towarzyszących projektowi Miasta Historyczne 3.0.

Zachęcamy do śledzenia strony internetowej [Kraków - Historical Cities 3.0](#) oraz profilu na Facebooku [FB Miasta Historyczne](#). Miasta zainteresowane partnerstwem w projekcie prosimy o kontakt pod adresem: miastahistoryczne3.0@um.krakow.pl. Deklaracja członkowska dostępna jest tutaj: [Kraków - Historical Cities 3.0](#)